

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografa:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Terorilor nefericite nu se primesc.
Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de ananțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena R. Moos, Hasensteim & Vogler (Otto Moos), H. Schalk, Alois Herndl, M. Dukas, A. Oppel, J. Denenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Siemer.
Prețurile inserțiilor: o serie garmond pe o colină 6 cr. și 30 cr. timbra pentru o publicare. Publicări mai dese după tarife și învoială.
Beclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. sau 80 bari.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL XVI.

„Gazeta” este în fă-care-și
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile postale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I:
pe un an 10 fl., pe șese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: pe un an 12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un eșemplar 6 cr. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 75.

Brașov, Mercuri, 7 (19) Aprilie

1893.

Nou abonament la GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Aprilie 1893 st. v.
s'a deschis un nou abonament,
la care invităm pe toți amicii și
sprijinitorii țării noastre.

Prețurile abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . . . 12 fl.
pe șese luni . . . . . 6 fl.
pe trei luni . . . . . 3 fl.

Pentru România și străinătate:
pe un an . . . . . 40 franci
pe șese luni . . . . . 20 „
pe trei luni . . . . . 10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . . . 2 fl.
pe șese luni . . . . . 1 fl.

Pentru România și străinătate:
pe un an . . . . . 8 franci
pe șese luni . . . . . 4 „

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei”

Evenimentele din Serbia.

Brașov, 6 Aprilie v.

Lovitura de stat, prin care tînerul rege Alexandru al Serbiei declarându-se de maiorean a delăturat regenta și a inaugurat domnia sa, a fost, cum se vede, un pas norocos, căci din toate părțile țării hotărîrea regelui este împinată de manifestațiuni de bucurie și de simpatie.

Nici nu se putea, ca tînerul rege să se recomande mai bine poporului sîrbesc și să introducă mai cu succes domnia sa, ridicându totdeodată și vața dinastiei, ce în timpul din urmă scăduse mult, decât cum s'a întâmplat prin hotărîrea sa curajoasă de a se prezenta țării ca apărător al libertăților ei și ca un salvator în nisele împrejurări atât de încurcate și triste pentru ea, cum le crease politica răsunătoare a regentei și a partidei liberale în timpul din urmă.

Se știe ce înverșunate lupte s'au încins între partida liberală și radicală din Serbia de astă vîră încoco. Radicalii au majoritatea populației pentru sine, ei au și fost la început la cărma țării, der regenta, care era liberală, nu se putea împăca nici decum cu regimul radical și i-a succedat lui Ristic de a submina încet încet pozițiunea cabinetului radical și de a aduce prin tot felul de intrigi și presiuni neertate partida liberală la putere.

Cererea radicalilor, ca să fie numit în postul al treilea de regent un radical, a fost respinsă și după acesta izbucni un război până la cuțite în contra radicalilor, care și ajunse culmea

la alegerile trecute pentru Scupștină, când terorisările și ilegalitățile comise de stăpînire revoltată toate spiritele în țară și produsă cel mai rău efect și în afară.

Din criza această internă i-a scăpat pe Sîrbii fața regelui Alexandru, care consiliat de bărbai patrioți a pus capăt unui regim, care putea să devină dezastruos pentru țară.

Regele Alexandru este numai de 17 ani și după constituția abia după un an avea să fie maiorul și să ia domnia. În vederea situației grave și încurcate politice însă, țera a salutat cu bucurie proclamațiunea lui prin care declară, că înainte de timp ia puterea în mînă pentru apărarea constituției în totă estinderea ei.

Se vede, că această lovitură de stat a fost de mult și bine pregătită în secret, fiind căștigați înainte de toate șefii armatei pentru această schimbare. Trupele au și depus pretutindenea jurămîntul de fidelitate în mînile regelui și poporul îl aclamăză cu însuflețire, laudându energia și curajul, ce l'a arătat. Astfel s'a rezolvat în mod foarte pacinic această schimbare de regim și reprezentanții guvernelor străine au împinată cu simpatie și cu urări de bine pentru prosperarea țării pasul tînerului rege.

Soluțiunea această pacinică va contribui mult de a lua evenimentelor din Serbia orice caracter amenințător din punctul de vedere internațional. Cu toate acestea scirea despre schimbarea regimului în Serbia a făcut o impresiune deprimătoare la bursa din Viena și Pesta și voicosul Geza Polonyi din stînga extremă s'a grăbit chiar a face o interpelațiune ministrului președinte, în care dă expresiune acestor îngrijiri, mai ales din punctul de vedere al raporturilor amicale ale Austro-Ungariei cu Serbia.

Ministrul președinte Wekerle a răspuns, că evenimentele din Belgrad au putut să producă o surprindere, der nu o iritațiune în țară, și că e vorba aici de o afacere internă a Serbiei, prin urmare nu e cauză, nici simptom, că ea va amenința pacea generală.

Adevărul este, că cele petrecute în Belgrad n'au fost influențate de monarchia noastră, ci după cum se crede, ele sunt opera părinților regelui Alexandru și mai ales a reginei Natalia și în parte a influenței rusești. Primul ministru actual sîrbesc Dokić, firesc, contestă orice influență din afară și țice, că schimbarea s'a făcut numai ca o cerință imperativă a situației interioare a țării, promițendu totdeodată, că noul guvern va susține raporturile cele mai amicale cu toate statele.

Este speranță der, ca de aici

încolo să se începă o eră de stabilitate și de activitate roditoare pentru Serbia, atât de mult sbuciumată de luptele interne.

Manifestul sinodului electoral din 16 Aprilie 1893.

Urmîndu exemplul părinților noștri, cari în sinodele electorale din trecut și-au ținut de cea mai sacră datorință a-și manifesta dorințele și postulatele lor cu privire la delăturarea piedecilor cari stăteau în calea prosperării bisericii române gr.-cat. și cu privire la mijlocele, cari dîșii le aflau corîspunzătoare pentru atingerea scopului sublim ce l'urmareșce biserica noastră în mijlocul poporului român, și avîndu în vedere împrejurările grele în cari se află biserica noastră în timpul de față, sinodul electoral, întrunit în 16 Aprilie st. n. 1893, se simte dator înaintea lui Dumnezeu, a clerului și poporului român gr. cat. a-și manifesta toate acele dorințe și postulate, a căror împlinire o doreșce și potțesece dela fiitorul metropolit și dela ceilalți factori chiamați a conlucra la realizarea acelor postulate.

Dorințele și postulatele, a căror împlinire o așteptă sinodul electoral dela fiitorul metropolit și dela ceilalți factori competenți, sunt următoarele:

1. Avîndu în vedere, că biserica noastră din timpurile străvechi *de jure* și-a avut totdeuna independența sa autonomă; avîndu în vedere, că Pontificele roman Piu al IX, prin bulla canonisătoare cu data 24 Noemvre 1853, care se începe cu cuvintele „*Ecclesiam Christi*”, a declarat provincia noastră bisericească gr. cat. română de Alba-Iulia și Făgăraș de exemptă și liberată de orice putere ori prerogativă jurisdictională a scaunului metropolitan din Strigoni și a orî cărei alte autorități bisericesci din patria noastră;

avîndu în vedere, că această independență a fost decretată cu aprobarea Sfîntului Scaun apostolic al Romei și prin conciliul provincial I dela anul 1872, mai virtos în titlul II cap. 2., unde s'a garantat totodată și aceea, ca în biserica noastră să rămîna totdeuna neatînsă și neștirbită aședîmintele ei orientale și anume: forma, administrațiunea, ritul și disciplina ei, așa precum se află acestea espuse în canoanele genuine și autentice ale bisericii orientale nedesbinate de centrul de unitate;

avîndu în vedere, că independența metropoliei noastre și a dieceselor ei sufragane dela orî-care biserică din patriă a fost înarticulată și în legile patriei pin articolul de lege XXXIX din 1868:

Sinodul electoral doreșce, ca fiitorul metropolit, împreună cu episcopii lui sufragani și cu cle-

rul și poporul credincios, să lucreze din toate puterile între împrejurările grele de astăzi ca *independența autonomă a bisericii noastre dela orî ce altă biserică din patriă să fie apărata așa, încât nici cea mai mică ingerință din partea celor necompetenți în afacerile bisericii noastre și a instituțiilor ei să nu se potă valida și cu atât mai puțin să se potă subordina provincia bisericească de ritul latin din Ungaria, cu care biserica noastră este numai coordonată, neatîrnându dela nimenea altul, decât dela supremul cap al bisericii catolice romane.*

2. Considerîndu, că în timpul din urmă tot mai tare esu la ivelă tendințe de a se crea pentru biserica de ritul latin din Ungaria un organism autonom, în care se fie contopită și biserica noastră, prin ce existența și independența provinciei metropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș este greu amenințată;

considerîndu, că aceste tendințe și-au aflat și expresiune concretă în statutul autonomiei catolice din Ungaria, formulat la anul 1871, prin care biserica noastră și-ar pierde totă individualitatea sa de biserică autonomă, contopindu-se cu privire la toate afacerile sale școlare, fundamentale și în parte mare și administrative în organismul bisericii de ritul latin din Ungaria;

considerîndu, în fine, că articolul de lege XLIII din 1868 garantază și bisericii noastre aceeași autonomie, de care se bucură și contesiunile recepte din patriă:

Sinodul electoral se simte dator a protesta solemn în contra tendințelor amintite și mai virtos a statutului memorat, și cere dela fiitorul metropolit, ca împreună cu episcopii comprovinciali, să facă toți pașii de lipsă, ca biserica noastră să nu fie contopită în organismul autonom al bisericii latine din Ungaria cu nici un preț, nici chiar cu prețul congruei aduse în legătură cu acea autonomie, ci din contră, să se exopereze dela locul competent punerea în vietă cât mai grabnică a unui organism autonom separat pentru biserica noastră și întru toate conform cu aspirațiunile și dorințele legitime și just accentuate de repetite ori de clerul și poporul român, și în acest organism autonom să se dea și elementului laic influența cuvenită, ce o reclamă exigențele împrejurărilor actuale, prosperarea învățămîntului și fundațiunilor culturale și crearea tuturor mijlocelor materiale neapărat de lipsă pentru dotarea bisericilor și școlilor române greco-catolice și a clerului nostru atât de miser, fără ca prin acesta să se vatem constituțiunea dată sîntei biserici de însuși întemeiatorul ei divin.

3. Considerîndu, că dreptul electoral, ce l'a esercitat din timpuri vechi clerul nostru la completarea scaunului metropolitan,

În urma ingerințelor necompetente, ce se manifestă din zi în zi tot mai multă, a devenit un drept iluzoriu, care nu stă în consonanță nici cu principiile de echitate și dreptate, nici cu prescrierile canonice, nici cu dorințele manifestate în trecut de clerul și poporul nostru;

considerându, că însuși Maiestatea Sa, Preagratioul nostru Impărat și Rege apostolic, prin Preînalta decizie cu data 12 Decembrie 1850, a pus în prospect o „fioară regulare“ a completării scaunelor arhieresci din toată provincia noastră metropolitană:

Sinodul dorește, ca fiitorul metropolit să țină de sfântă datorință a regula completarea scaunului metropolitan și a scaunelor episcopesci sufragane prin alegere, exoperându spre acesta învoire și aprobarea factorilor mai înalți competenți.

4. Considerându, că se fac totu mai multe încercări și se iau dispoziții necompetente pentru a se despoia de caracterul lor greco-catolic român nu numai școlile noastre medii, ci și celelalte instituite de învățământ greco-catolice române:

Sinodul electoral protestă solemn și contra acestor încercări și dispoziții și cere cu încredere fișcă dela fiitorul metropolit și dela ceilalți episcopi, precum și dela clerul și poporul nostru credincios, ca să apere cu bărbăție autonomia școlilor noastre și a caracterului lor greco-catolic român.

- Iosif Hosszu.* *I. Hosszu.*
- Alimpiu Barbolovici,* *Vasilie Rațiu,* vicar.
- Ioan V. Russu.* *Nic. Solomon.*
- Ioan Ianza,* *Dr. Ioan Pop.* vicar.
- Dr. Victor Smigelschi.* *Avel Pop Bociat.*
- Gerasim Domide.* *Dr. Augustin Bunea,* referent.

Adunarea de protestare din Dicio St. Martin.

Dicio-St-Martin, în 12 Aprilie.

Adunarea alegătorilor Români din cercurile electorale Bălăușer și D. St. Martin, convocată pe ziua de 12 Aprilie c., pentru a protesta în contra proiectelor bisericești și școlare ale guvernului, a decurs în cea mai mare liniște și ordine esemplară. Adunarea a fost foarte bine cercetată de peste 500 alegători români: preoți, învățători și țărani. Mai toate comunele au fost bine reprezentate. Puțini preoți au lipsit, dintre cari unii se pot scusa, dar unii nu. În categoria celor din urmă se poate numi și d-lu protopop gr. or. din Cetatea de baltă.

De față era d-lu prim-pretor Frits, dar gendarmerii nu ni-au onorat cu prezența lor, ca de altă dată; nici nu era lipsă de ei.

La orele 10 a. m. președintele clubului, d-lu adv. Vasilie Zehan, deschide adunarea, spunându scopul întrunirii, apoi necesitatea și motivele grele, cari ne-au îndemnat moralmente a ne aduna și sfătui. Descrie pe scurt punctele din program și invită pe alegători a se pronunța, er nefind bune de fel pentru noi legile proiectate, să protestăm contra lor. (Protestăm! Să trăiescă).

Luă cuvântul d-lu protopop din Sâncel, Zacharie Branu. Descrie pe larg, cu cuvinte bine simțite, căsătoria civilă, care e stricăcioasă pentru noi din punct de vedere al moralității publice; ea aduce corupție, strică pacea, înțelegerea etc.

Vorbesce de biserică, ca scut pentru conservarea limbei și naționalității noastre, și invită adunarea să protesteze în contra acestor proiecte nenorocite.

Cuvântarea acesta fū primită cu urări de „să trăiescă“.

Apoi luă cuvântul d-lu preot din Boziăș, V. B. Munteșcu, care arată intenția ce-o are guvernul cu aceste proiecte. El vooce să depărteze pe popor de preotul său, dîcînd: „Bate-voiu păstorul și se voru risipi oile“. Mai departe spune, că o națiuue, care se lasă să i-se răpescă drepturile, nu merită considerație! (Așa e! Să trăiescă!) Guvernul vooce să ne perdem frumosul nostru nume românesc. Mai departe dîce, că e nevoie să știe și Maghiarii din acest comitat, că aici suntu Românii și că ei există. Vorbirea acesta plină de foc, de spirit național și insufletit, a fost primită cu entuziasm. Sala răsună de „să trăiescă!“

D-lu Caluț luându cuvântul, spune, că guvernul aduce legi sub masca voinței țării și suntu rari acelea, cari suntu expresiunea voinței poporului. Arată, că vooce a ne sugruma autonomia bisericească, că legile ce dîce, că suntu liberale, suntu numai o spoială, dîr esența lor e cu totul altoeva. Vorbesce de recepția Evreilor, apoi descrie proiectul despre salarisarea învățătorilor. Mai departe spune, că limba română e cu totul estirpată mai ales aci în comitatul acesta, unde nu poți înainta 3 rînduri în limba română pe la autoritățile politice ș. a.

Apoi luă cuvântul secretarului clubului d-lu Iacob P. Macaveiu, vorbind de existența noastră religioasă și națională, de căsătoria civilă, de matriculele de stat, recapitulîndu cele dîce și înșirînd puține împrejurări neamintite de anteriori, în fine cetește proiectul de rezoluție, care s'a primit în unanimitate și cu mare insufletire.

RESOLUȚIUNE.

„Deorece prin reformele referite la introducerea matriculelor de stat și la introducerea căsătoriei civile obligatoe, ca o urmare naturală a introducerii matriculelor de stat, precum și prin noul proiect de lege despre salarisarea învățătorilor ponorali, fără privire la confesiune, guvernul țării urmăresce totu mai deaproe scopul de a concentra în mâinile sale puterea discreționară asupra unor drepturi, cari până acum au fost garantate confesiunilor prin legi nu numai creștinesc, ci și prin legile positive ale țării;

„deorece în special, prin introducerea matriculelor de stat nu numai se dă fără causă o lovitură statului preoțesc, care de când se pîrtă matriculele în statul nostru, acelea li-a purtat cu o sfînțenie și acurateță esemplară, ci se măresc sarcinile publice ale cetățenilor, trebuind anume a se înființa oficii seu organe speciali în scopul purtării matriculelor;

„deorece prin introducerea căsătoriei civile obligatoe, o reformă nereclamată de raportele nostre sociale și de starea culturală a poporelor din patriă, pe lângă știrbirea drepturilor existente, s'ar vătéma religiozitatea și simțul de moralitate publică, întemeiat pe sfînțenia legăturii conjugale, degradîndu-se o taină a bisericii atât apusene cât și orientale, la o sarbedă invoială de convețuire fără invoarea darului de sus și fără de binecuvîntare, un act, pe care preoții, unșii Domnului, nu-l voru mai lega, nici nu-l voru mai deslega, canonele sfinte, cari în toate statele creștine au fost și suntu respectate de legislațiunile profane fiind înlocuite prin articuli și paragrafi aduși din vederi profane și schimbătoare;

„deorece prin proiectul de lege despre salarisarea învățătorilor, după dispozițiile cuprinse în §§ 9, 11 și 12 ai acelu proiect de lege se intenționează a se lua drepturile de autonomie date și garantate bisericilor prin legile fundamentale dela anul 1868, luându-se dela comunitățile bisericești dreptul de însuțuire și de disciplină asupra învățătorilor dela școlile confesionale, dîndu

astfel pe învățător pradă volnoiciei și capriului cutărui organ al potestății politico-administrative, sub pretextul că statul concură cu unu nimica de ajutor bănesc, la salariul învățătorului confesional, ca și când nu cetățenii, cari compun comunitățile bisericești ar umplă visteria statului, ci guvernul țării din alt seu propriu;

„deorece într-un stat, ca și al nostru, unde libertatea conștiinței e nemărginită, exercițiul cultului divin e liber, mai avem legea fundamentală (art. XVIII din a. 1867) după care locuitorii israeliți ai țării suntu declarați de asemenea îndreptățiți cu locuitorii creștini la exerciarea tuturor drepturilor cetățenești și politice, și avîndu în vedere, că instituția de recipiare a unei religii a fost împreunată cu nescari privilegii, cari astăzi nu mai există, deci în consecința acestora recepția Evreilor la finea secolului al 19 lea e o frasă golă și o insultă a libertății religioare despre care așiderea guvernul a promis a aduce lege;

„deorece deosebit, noi cetățenii Români ai statului ungar, în amestecul ce guvernul prin reformele proiectate totu mai mult își asigură șieși și organelor sale în treburi familiare, bisericești și școlare, după experiențele de până acum, nu vedem decât crescîndu primejdia, ce denatură caracterul propriu familiilor nostre românești și amenință biserica și individualitatea noastră națională:

„dreptu aceea noi alegătorii Români din cercurile electorale Bălăușer și Dicio-St-Martin, neputînd străbate până la areopagul patriei, fiind jertfele unui funest sistem de guvernare, suntem constrînși pe această cale să protestăm în contra reformelor de politică bisericească și școlară proiectate de guvernul actual.“

În fine d-lu președinte mulțămesc alegătorilor pentru buna ordine și liniște păstrată, și prin acesta declară ședința de închisă. (Insufletește strigări: „Să trăiescă!“)

Tîrneveanul.

SCRILE ȘILEI.

— 6 (18) Aprilie.

Vot universal. Din Praga se telegrafiază, că Cehii tineri au prezentat în dieta provincială unu proiect de lege în care cer vot universal pentru alegerile deputaților în dieta provincială.

Escadra franceză a Sultanului. „Agentia Havaș“ din Paris anunță, că Sultanul și-a exprimat dorința, a primi visita escadreii franceze, care se află actualmente în Alexandria. Escadra va ancora la intrarea Dardanelor, er ofi cerii se voru duce la Constantinopol.

Incendii. Comuna Dör din comitatul Șopron a fost cercată alaltieri de o mare nenorocire. În urma unui incendiu grozav aproe intrégă comuna a fost nimicită. Starea locuitorilor e foarte tristă. Mare parte din ei au și luat deja straița după cerșitul milă. — Asemenea a pustiit focul 40 de case din comuna Szaszko, comitatul Zala. Unu băiat de lăgan a fost ars de viu. Paguba trece peste 30,000 fl.

Regine insultate. Din Amsterdam se telegrafiază: Pe când ambele regine se preumblau cu trăsura pe strade, o bandă de socialisti opri trăsura, insultă pe ambele regine și aruncă asupra acestora nise pamflete. Poliția a arestat 18 persoane.

Societatea „Maria Dorothea“, despărțământul Brașov, va da la 22 Aprilie n., în sala dela hotelul „Nr. 1“, o producțiune împreunată cu petrecere de joc, la care invită publicul interesat. Programa este variată și bine aleasă.

Emin pașa a murit. De atatea ori s'a lățit șvonul despre mórtea lui Emin pașa, încatu dece vieți de ar fi avut nu putea să se lățesc atatea vești despre mórtea lui. Acum de nou se telegrafiază din Zanzibar lui „Times“, că

au sosit scrisori dela fiul lui Tippu-Tipp, în cari se dîce, că Emin pașa și fisoșitorii lui au căduț în lupta cu dușmanii.

Distincțiune. Concetățenul nostru Petru Birlhelmer, maeștru lăcătuș, a fost distins de cătră societatea franceză pentru invențiune din Paris cu marea medaliă de aur, fiind totdeodată numit și membru corespondent al nimei societăți. D. Birlhelmer a inventat nise sobe noue, cercevele pentru ferestri etc.

Sciri polițienesci. În 15 n. o. s'au găsit o medaliă, o chei și o vestă. Aceste obiecte se află la căpitanatul poliției.

Inecat. Astăzi noptea s'a inecat șilera Rigo Ferencz nésc. Agoston Ilona, în canalul Timiș în strada laterală din Brașovvechii. Din ceretările făcute reese, că numita femeă fiind beată, a căduț în canal și s'a inecat.

Corespondența „Gaz. Trans.“

Din com. Bistrița-Năsăud, 13 Apr.

Domnule Redactor! Ieri s'a ținut ședința de primăvară a municipiului nostru. A fost foarte bine cercetată și de Români; dîr mai tare de compatrioții nostri Sași. Causa era, că în ședința aceasta avea să se alégă unu nou viceșpan în acest municipiu, bătut de Dumneș. Până acum 3 ani, postul de viceșpan l'a purtat cu demnită ocotogeanul Godfred Lani. În urma draconiceilor presiun din partea romanofagului Banffy D. a fost înșă silit a șere pensiunarea. Partidul popular săsesc, dimpreună cu o parte din Români, l'au rugat să nu grabescă în propusul seu, isvorit din intimidările pașale, dîr tôte încercările naționalelor Sași și Români au rămas zadarnice, și postul de viceșpan devenit astfel vacant, Banffy îl întregese cu forța prin impurtatul seu Panczel János; cu forța dîc, pentru-o dîndu cu pumnul în masă, detrage cuvîntul oratorilor sași, cari, după ce descrieră persoana lui Panczel, că n'are calificățiune, că face prevariația în moralitate, etc., părăsesc adunarea și respectivul, aclamat de ampioi și cățiva Jidovi, rămîne viceșpan.

Cu ziua de 1 Aprilă a. o. viceșpanul Panczel a fost, — după unu servițiu abia de 10 ani, în cari se cuprînd și 7 ani, ca protonotar, — încercat cu-o pensiu de peste 1200 fl. v. a. plătibile din fondul de pensiu al acestui nefericit municipiu. Intre cei 5 petenți la postul de viceșpan au fost și Zay deputatul, conte Lazar și Storck protojudele din cercul Jad. Fișpanul Gr. Bethien Pal a foisit manopera autecosului seu Bauffy; — nepermițîndu votarea, — diu motiv că primul candidat Storck a abșis. Sașii cu Români au părăsit ședința; er al doilea candidat Gr. Lazar, favoritul fișpanului a fost aclamat de ampioi și puțini adicți, ca viceșpan în comitatul nostru.

Acum putem fi mulțumiți, când comitatul nostru este condus de 2 grofi; dîr Sașii și Români să nu uite sörtea amară a iobagilor. Înca pe la anul 1878, între Sașii și Români acestui comitat s'a stabilit înțelegerea, că: postul de viceșpan să fie al Sașilor, er de protonotar al Românilor, în tôte împrejurările; apoi fișcal — Români, președinte orfanal — Saș etc. Acesta a dăinuit până la anul 1884, inceptutul erei anormale pentru fondurile și institutiile Românilor grănițeri. Atunci brutalul br. Banffy alungă pe Români dela postul de protonotar, reprezentat prin unu anumit Niculaus Beșiant, și-lu conferese Ungurilor, în persoana unui agent, Panczel, despre care s'a făcut mai sus pomenire. Compatrioții Sași, uitîndu-și de înțelegerea avută cu Români, se vede a fi consimțit cu lovitura primă, dată Românilor pe terenul administrativ,

pentru *ilegalul Banffy* le conferesc postul de fișcal, care până atunci a fost ocupat de Români și snume de Ioachim Mureșianu, Gavrilă Manu etc. In modul acesta Români au primită lovitura după lovitura și urmarea este, că în corul amplorilor comitatensî avem de facto: 1 asoresu la sedria orfauală, 1 vicecomtabelu, 1 vicenotar și 1 solgăbirăsu în Rodna veche. Așa ne-a bătut pe noi baronul Banffy.

Acuma se 'mplinesce proverbul: „Ați mie, mâne ție“. Vine groful Bethlen și răpesc și dela Sași postul de vicepaun pe seama Ungurilor. Români au fost bătuti *baronesce*, adică mai dur; Sașii, la rândul lor, încep a fi bătuti *grofese*, adică mai finu.

După desastrul acesta, compatrioții Sași, cred, că nu ar fi rău să mîergă în înțelegere mînă în mînă cu Români din acest comitat; deoarece mîne poimîne vor veni la ordinea țilei posturile de protonotar, președinte la sedria orfauală și câteva de protejuli, cari tare ușor vor fi ocupate de Unguri, decât și pe viitor unii sîu alții se vor lăsa seduși și desbinăți prin violențele, dîr fi nele ademeniri aristocratice.

Din țina sîntelor Pașci avem ună frig, ca ierna, ba astăzi a ninsă totă ziua. Aratul și sîmînatul de primăvară s'au întârziat, nutrețul oilor, cari încă n'au eșit la câmp, constă din fasole, cucuruz etc., căci fînu nu mai au pe ce, și nici de unde să cumpere bieiți noștri economi, deoarece „darea mare ne apasă, de sufletul mai nu eșă“.

In urma înghețurilor de nopțe holdele de tîmnă sunt foarte slabe, căci mai jumătate sunt aruncate afară cu rădăcină cu tot. Privim cu mare grijă primăvara și vara, cari se vede, că vor fi încă și secetose; suntem îngrijați, că poporul va păgubi, căci cum dîca odată cancelarul de feru Bis marok:

Hat das Volk Geld
Krieg's die ganze Welt.

In comitatul Bistrița-Năsăud sunt 96 viriliști, dintre aceștia 9 Români și anume:

- 1) Lica Dănilă, adv. cu 293 fl. 4 cr.
- 2) Dr. Ciuta Dumitru adv. cu 287 fl. 84 cr.
- 3) Dr. Moisilă Constant. prof. cu 182 fl. 80 cr.
- 4) Ranta Vasile jud. la trib. cu 171 fl. 92 cr.
- 5) Grauer Ludovică ampl. cu 176 fl. 11 cr.
- 6) Vertic Grigore jude trib. cu 163 fl. 32 cr.
- 7) Terente Vasile economu cu 125 fl. 82 cr.
- 8) Dr. Hanganu Niculae medicu cu 121 fl. 42 cr.
- 9) Dr. Larionesi Alecsi adv. 118 fl. Celu mai mare virilist este cu 2316 fl. 90 cr.; er celu mai micu cu 104 fl. 91 cr. dare.

Rugându-vă a da locu acestor soiri în veterana și prețnita noastră „Gazeta“, primiți expresiunea deosebitei stime, ce vi-o pîstrează...

Coresp.

Dare de sîmă și mulțamită publică.*)

Pentru Concertul și balul tinerimei române din Clușiu au mai incursu din afară următoarele contribuiri:

Cu lista Nr. 4, colectant d-lu Coriolanu Popu, adv. în Oradea-mare, dela d-nii: Dr. Demetriu Kișu 1 fl., Dr. Coriolanu Popu, adv. 2 fl., ambii din Oradea-mare. — Sama 3 fl.

Cu lista Nr. 6, colectant d-lu Elia Cîmpeanu, preotu în Varviză, dela d-ni: Elia Cîmpeanu, preotu în Varviză, 1 fl., Petru Precup, parochu în Șermeșu 50 cr., Petru Gafton din Varviză 50 cr. — Sama 2 fl.

*) Intârziată diu cauza lipsei de spațiu.
— Red.

Cu lista Nr. 16, colectant d-lu Octavianu Popescu, proprietaru în Ighielu dela domni: Octavianu Popescu, proprietaru 1 fl., Gregoriu Popu, primaru, 80 cr., Procopiu Costea, paroch gr. or. 1 fl. Toți din Ighielu. Dionisiu Truța, preotu gr. or. 1 fl., Ioan Medrea, invetatoru 50 cr. Ambii din Țelna. — Sama 4 fl. 30 cr.

Cu lista Nr. 17, colectant d-lu Pavelu Salvanu, preotu în Ciaba, dela d-nii Ioan Imușanu, notaru în Div.-mare, 2 fl., Marianu Jimbușiu, v.-notaru, 1 fl., A. din B., 40 cr., Georgiu Micu, din Apa Nagyalu, 1 fl., Iosif Macaveiu din Nasalu 1 fl., Teodoru Martinu din Odorheiu 20 cr., d-na Iuliana Buxbaumu din Aranyos Szt. Miklos, 50 cr., K. s. M. din B. 20 cr., I. M. din T. 20 cr., P. C. Ch. 50 cr., Pavelu Salvanu, preotu în Ciaba, 50 cr. — Sama 7 fl. 50 cr.

Cu lista Nr. 18, colectant d-lu Vasiliu Ianza pretoru în Petroșeni, dela d-nii: Isidoru Saturnu, preotu gr. cat. în Merșori 3 fl., Avramu Stanca, adm. prot. gr. or. în Petroșeni, 1 fl., Avramu Brîndușu, com. în Petroșeni, 1 fl. Stef. Rădiu, protopopu gr. cat. în Petroșeni, 1 fl.; d-na Maria Celegreanu, proprietara în Hașegu 1 fl., Vasiliu Ianza, pretoru în Petroșeni, 3 florini. — Sama 10 florini.

Cu lista Nr. 20, colectant d-lu Ioan Dobreanu, preotu în Corbu, dela d-nii: Icanu Dobreanu, preotu 1 fl., Gavriliu Ciobotariu proprietaru în Corbu 1 fl., Stefanu Coșocariu din Corbu 1 fl., Mihailu Dobreanu, preotu în Tulgheșu, 1 fl., Gregoriu Trifu, invetatoru în Corbu, 1 fl., Augustin Dobreanu din Tulgheșu, 1 fl., Locot. H. Mera din România 2 fl., Emiliu Vespremi din Tulgheșu 1 fl., S. Retianu din Tulgheșu 1 fl., N. Cupozu din România 1 florinu. — Sama 11 fl.

Cu lista Nr. 22, colectant d-lu Mariu Elekes din Velcheriu, dela d-nii: Aron Boca din Velcheriu 1 fl., Gregoriu Bozacu din Velcheriu 2 fl., Vasiliu Lariu 1 fl., Vasiliu Cîntișanu din Miheșu, 1 fl., Simeon Bereșu 50 cr., Ioan Popu din Budiu 1 fl., Receșianu din Șeulea 1 fl., Ioan Tîranu 50 cr., Georgiu Danila 30 cr., Nestoru Bogdanu diu Miheșu 40 cr., Dumitru Valeanu din Pogăoana 1 fl., Dr. George Prunașu, medicu în Zalu de Câmpia, 1 fl., Iosif Albonu 40 cr., George Simu 30 cr., Adrianu Cismașu 30 cr., Vasiliu Orăsanu 1 fl., Alexandru Crăciuneanu 40 cr., Teodiu Moldovanu 30 cr., Iustin Germanu 30 cr., Teofilu Popu 40 cr., Csontos Istvan 50 cr., Mariu Elekes din Velcheriu 1 fl., Révész Károly din Miheșu 50 crucer. — Sama 16 florini 10 cr.

Cu lista Nr. 25, colectant d-lu George Cimoca, preotu gr. or. în Salciu de jos, dela d-nii: George Cimoca, preotu, 1 fl., Vasiliu Ganu, preotu gr. or. în Salciu de sus, 50 cr., Mihailu Gaj, colectoru în Salciu de sus 10 cr., S. P. din Salciu de jos 1 fl., G. din Salciu de jos, 50 cr., Simeon, totu de acolo, 20 cr., Iosif Hașeganu, preotu gr. cat. în Salciu de jos, 20 cr. — Sama 3 fl. 50 cr.

Cu lista Nr. 38, dela d-lu Ioan Moldovanu, protopopu în Catina 2 fl.

(Va urma.)

Cestionariu istoric

de
Nic. Densușianu.

(Urmare.)

302. Se vorbește ceva, că în vechime umblau omenii cu luntre și cu plute pe riurile de acolo? — și dacă s'au găsit în apele de acolo ceva rămășițe de luntre vechi?

303. Se află pe acolo sîpături făcute de omenii din vechime, ca să împreune două sîu mai multe riuri pe o singură albie?

304. Ce felu de riuri se numesc pe acolo (*gârle*)? — și ce deosebire este între *gârle*, *riu* și *pârâu*?

305. Se află pe acolo paturi sîu al-

bii vechi făcute de mînă omenescă, ca să ducă o parte din riu pe la orașe și locuri lipsite de apă?

— și cum se numesc albia acesta?

306. Ce înțelege poporul de acolo sub numele de Ogașu?

307. Se află pe acolo vre-o cetă de plutași, de luntrași, sîu de hăiași?

308. Formează omenii aceștia sate, ori cîtune anumite?

— ce organizare au?

— și cum se numesc căpeteniile lor?

309. Cum era acolo obiceiul în vechime, se trăgeau luntre pe riuri în sus cu omeni, cu boi, ori cu cai?

310. Se află pe acolo luntre făcute dintr'unu singuru lemn pentru transportul omenilor dela unu țermu la altu?

— și câți omeni incapă de regulă în o astfelu de luntre?

311. Ce cuvinte particulare au luntreași, plutași și hăiași de acolo pentru diferite lucruri, ce privesc meseria sîu ocupațiunea lor?

312. Ce prasniotă anume ținu în anu plutași și luntreași de acolo?

— și ce felu de obiceiuri particulare au dînșii la prasniotu acesta?

313. Ce rugăciuni sîu cuvinte rostesc ei, cînd plecă cu transportul pe apă?

— Ce spură bătrânii, se tăiau în vechime lemne din munții de acolo pentru facerea corăbiilor de mare?

— și pe ce apă se transportau lemnele aceste?

315. Cum se numesc pe acolo diferitele trunchiuri de lemne, cari se taie pentru corăbii?

316. Cum dîce poporul pe acolo la Marea uegră?

317. Ce spune poporul despre bălțile și lacurile de acolo?

318. Se vorbește ceva, că odată se ascundeau omenii prin bălțile și stufurile de acolo de frica dușmanilor?

— sîu că aru fi peritu prin bălțile de acolo trupe și împerași?

319. Se află pe acolo vre-o apă curgătoare cu terminațiunea în bach, boțu sîu bôca? D. e. Beșimbach, Glâmbocu, Glâmbocu.

320. Se află pe acolo vre-unu riu cu numele de Bistra ori Bistrița?

— și ce înțelege pe acolo poporul sub numirile aceste?

321. Se află pe acolo vre-o cetă de pescari?

— și ce organizare au dînșii?

322. Ce prasniotă mare ținu pescarii în anu?

— și ce rugăciuni sîu cuvinte rostesc dînșii, cînd plecă să prină pescu?

XIII.

323. Ce spun bătrânii, ce felu de popore sîu limbî păgâne au călcat în vechime țările aceste și au făcutu rău Românilor?

324. Se vorbește ceva pe acolo în popor despre o pustiire mare și grîsniacă a țerei, anume, că odată satele și orașele de acolo se fi fost arse, dîrmat și asemenate cu pămîntul?

325. Ce spun bătrânii despre satele de acolo numite:

— Arși? — Păriți? — Speriați?

— Vaidei? — Risipiți? — Adunați?

— și pentru ce se numesc așa?

326. Se vorbește ceva pe acolo, că a fostu odată imputinarea lunei, încatu de-abia se iutălnia omu cu omu?

— și din ce pricină se imputinase așa tare lumea?

327. Cînd veniau limbî păgâne în țera, ce făceau omenii de acolo, unde fugeau dînșii cu familiile și cu averile lor?

328. Spuneau ceva bătrânii, că odată se fi venit pe acolo nîsce popore sîu limbî păgâne cu numele de:

— Goti (Guti)? — Gotini (Gutini)?

— Godini (Godeni)? — Ostrogoți?

— Visigoți? — Vandalii (Vandali)?

— Gepidi? — Eruli? — Schiți? —

Borani? — Taifali? — Victofali? —

Carpî (Carpiani)? — Astingi (Astringi)?

— Silingi? — Hermunduri?

— Bastari? — Tăuți? — Roxolani?

— Cemandri? — Longobardi?

— Alanu? — ori deoa se află pe

acolo vre-unu sat, cîtanu, ori munte

cu numiri asemenate?

329. Se vorbește ceva pe acolo, că în vechime Români se fi fostu supuși păgânilor, și anume ce felu de păgani erau aceia?

330. Se vorbește ceva în popor, că odată se fi stăpânitu Nemți ținutul de-acolo?

331. Ce felu de Nemți erau aceia? — creștini sîu păgani? — aveau ei cetăți? — unde era scaunul domniei lor? — cum trăiau? — și ce s'au întâmplat cu ei?

332. Se află cumva pe-acolo vre-unu sat ori locu numitu:

— Craiu? — Crăiță? — Crăiesci?

— Muntele Craiului? — Pêtra Craiului? — Fântâna Crăiesei? — și

pentru ce se numesc așa?

(Va urma.)

Literatură.

Amicul Progresului român. Revista Universală Ilustrată. Bucuresci. A apărut Nr. 4, cu sumarul următor: Chimia Agricolă. Formațiunea pămîntului. (Urmare). Horticultura, colorațiunea florilor prin influința acizilor și bazelor. Florile potu servi ca reactive col. Unu buchet de mirăscă. Scrierea pe flor. Industria. Sticla (urmare). Sticla de Boemia. Sticla de gemuri. Compozițiunea Liquerurilor ouprice. Medicina populară. Mama și copilul. Inăbușela. Ferul în mâncare. Curierul modei. Literatura. Iubire. Orbul prefăcut. Navele. Foița Revistei. Romanu de Alex. Dumas. Șanturile. „Sântul Victor“. Știința Naturale. Inteligența animalelor. Pisicile și Maimușele. Economia Casnică. Curățirea ruginei. Apărerea scôrței arborilor tineri. Unu mijlocu de a apăra pomii roșitori în contra paserilor. Întrebări și răspunsuri. Diverse. Știința în saloane. Spaima omenilor casnici. Cursul cerealelor. Cursul financiaru al bursei Bucuresci. Abonamentul anualu 15 lei pentru România; 18 lei pontru Transilvania.

DIVERSE.

Unu nou dansu. Miss Dorothy Dening este o tîneră și frumoșă fată, care în acestu momentu se află la New-York și are unu succesu coreografic fără sîmănu într'unu jocu inventat de ea. Acestu dansu se numesc dansul electricu și în care dansătoarea este în fiecare sîră în pericolu de mîrte. Dansul electricu constă în a îmbrăca unu vîmîntu de mătase, de care sunt agățate o sută de lampi electrice multicolore acționate prin totu atâtea fire, ceea ce face ca dansul pe lângă efectul macabru celu are să fiă și de o frumusețe rară. Dér... cea mai mică perturbați în curentu, care e de o putere foarte mare, aru produce o teribilă catastrofă pe lângă că dansătoarea ar fi trîsnită momentu. Etă unu pasagiu melancoliu al unui interviu, care a fostu între unu redactoru și inventătoarea dansului electricu. „Am, dîce miss Dorothy Dening, cea mai mare încredere în electricianul meu, dér, cu tôte aceste, am în tot deuna presimțirea unui accidentu probabil. Acastă frică continuă exasperă teribilu sistemul meu nervosu. Ceva mai mult, căldura degătită de aceste o sută de lampi de cari carnea mea nu e despărțită decât prin mătase unșă cu huilă este de nesuferitu. Momentul cînd se dă drumul curentului, spre a se aprinde lampile, imi smulge strigăte de durere. O femeie de constituți delicat n'ar putea nici o dată să eșce dansul meu. Impresariulu, care are de gându să outreere tôte orașele din lume cu miss Dorothy, a făcutu deja numai în New-York o mulțime de bani, căci în tôte părțile din lume omenii sunt curioși să vadă astfelu de dansuri periculoșe.

RECTIFICARE. În raportul nostru de ieri, despre alegerea de Mitropolit, s'a strecurat o regretabilă eror de tipar, pe pag. 2, colona 1, alineatul 8, unde este a se ceti „Din norocire“, în locu de „din nenorocire“.

Domni, cari nu și-au reincitu încă abonamentul, sunt rugați a nu mai întârzi a reabonarea pentru ca espedițiunea fîsei să nu sufere intrerupere.

Admin. „Gaz. Trans.“

Proprietaru Dr. Aurel Mureșianu.
Redactoru responsabilu: Gregoriu Maioră

Cursul pieței Brașov.

Din 18 April 1893.

Table with 3 columns: Item, Price, and another Price. Items include Banonote rom. Cump., Argint român., Napoleon-d'or, Galben, Ruble rusești, Mărci germane, Lire turcești, and crisuri fonc. Alb.

Cursul la bursa din Viena.

Din 17 April 1892.

Table with 3 columns: Item, Price, and another Price. Items include Renta ung. de aur, Impr. căil. fer. ung. în aur, and argint.

Table with 3 columns: Item, Price, and another Price. Items include Oblig. de ost. I. emis., Bonuri rurale ungare, Despăgubirea dijmei de vin, Imprum. ung. cu premii, Losuri pentru reg. Tisei și Seghed., Renta de hârtie austr., Argint, Losuri din 1860, Acții de-ale Băncii austro-ung., Argint ung. de credit, Argint austr. de credit, Galben imp., and Napoleondori.

Table with 3 columns: Item, Price, and another Price. Items include Mărci imp. germ., London (lire sterlinge), Rente de corone austr., and ungară.

Anunțuri

(insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscri- sei administrațiunii. In casul publicării unui anunț mai mult de odată se face scăde- mânt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administrațiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI.”

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Table with 5 columns: Year, Medal/Diploma, Location, and Date. Years include 1873, 1885, 1891, 1887, and 1878.

Iosif Csik

c. și r. escl. priv.

Prima fabrică de Syrmier Portland-Cement și vară-hydraulic în BEOSIN.

Biroul-Central și depositul: Budapesta, V., Rudolfsquai 8, recomandă onor. d-ni țidari și arhitecți, întreprinderilor de construcțiun, proprietarilor, comitetelor rurale și bisericesci, precum și onor. publici doritor de a clădi, pro-rietele sale fabricate în

Portland-Cement și vară hydraulică,

cară se liferăză totdeauna în calitate escelentă. — Prețuri curente și informațiuni se trimită la cerere punctuală.

Table with 5 columns: Year, Medal/Diploma, Location, and Date. Years include 1876, 1872, 1875, 1878, and 1883.

MOSTRE atrăgetore pentru mușterii privați gratis și franco. Caete cu mostre, cum nu săă mai vedută până acum pentru croitorii nefrancate.

Eu nu dau rabat de 2/1, séu 3/1, fl. pe metru, nici cadouri croitorilor, cum face concurența, ci amă numai prețuri fixe netto pe metru pentru ca fiecare mușteriu să cumpere bună și eștină. Poftiți a vi se presenta numai caetele mele cu mostre. Totodată avertișesă a Vă pădi de anunțuri ale concurenței pentru ieșinate.

Stofe pentru îmbrăcăminte.

Peruvian și Dosking pentru onoratul cleră stofe prescrite pentru uniforme funcționarilor c. r., a-emenea pentru veterani, pompieri, gimnastici, livrere-uri, postavuri pentru biliarde și mese de joc, loden obicnuit și impermeabil pentru rocuri de vânătoare, stofe de spălat, pleduri de voiaj de la fl. 4—14 etc.

Cine voiesce a cumpăra postavuri eștine, solide, trainice, din lână curată, ér nu sdrențe eștine și nu prețuescă nici cătă cusutulă croitorului, să se adreseze la

Joh. Stikarofsky în Brünn. (Manchester austriei.)

Deposită permanentă de postavuri peste 1/2 milioane florini.

Pentru a putea apreția marimea și eficacitatea stabilimentului. declară că firma mea întretine esportulă celă mai mare de postavă din Europa fabricație de Kamgarn, mănunșuri pentru croitorie și o mare legatorie de mostre.

Spre a ve convinge despre tôte aceste invită pe On. publici a visita localu- rile spațioșe a stabilimentului de vânzare unde suntă ocupate 150 persone.

Trimiterea numai cu Ramburse.

Correspondenta în limba germană, boemă, maghiară, polonă, italiană, francesă și englesă.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvre 1892.

Large table with multiple columns showing train routes and schedules between various cities like Budapest, Brașov, Sibiu, and others. Includes columns for train type, departure times, and arrival times.

Nota: Numerii încuadrați cu linii grăse însemnăză orele de nopte.